

เทศน์โปรดคุณแพพวง วรธนะกุล ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

พระนิพพานกังวลอยู่ในจิต

เมื่อจิตได้สร้างตัวเองจนปรากฏเป็นจิตที่มีคุณค่าขึ้นมาแล้ว ความสำคัญต่าง ๆ ภายในจิตที่เกี่ยวเกาะเกี่ยวยึดถือสิ่งนั้นว่าเป็นของมีคุณค่า สิ่งนี้เป็นของดี ก็ค่อยจางลงไป ตามคุณภาพของจิตที่ค่อยเขยิบตัวขึ้นไปโดยลำดับ หากจิตไม่ได้รับการอบรมด้วยธรรมใด ๆ เลย และไม่มีคุณธรรมใด ๆ ปรากฏภายในตัวเลย ก็จะต้องคว้านั่นคว้านี้อยู่ต่อไปเป็นธรรมดา เหมือนคนตกน้ำคว้าหาที่ยึดที่เกาะนั่นเอง ไม่ว่าใครและมีความรู้สูงต่ำเพียงไร หรือเป็นชาติชั้นวรรณะใด เพศใดวัยใดก็ตาม ต้องเป็นในลักษณะเดียวกัน เพราะสิ่งที่พาให้หมุนให้คว่ำให้เขยิบยึดมั่นอยู่กับใจ สำคัญว่าอันนั้นจะดีอย่างนี้ อันนี้จะดีอย่างนั้น หลอกใจให้หลงไปคว้าอยู่ทั้งวันทั้งคืน เพราะจิตนั้นไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง หาที่ยึดไม่ได้

เมื่อได้รับการอบรมด้วยธรรมพอประมาณที่ควรจะทราบได้ว่า สิ่งใดเป็นสาระ สิ่งใดไม่เป็นสาระ อันใดเป็นสาระมากน้อย อันใดไม่มีสาระเลย การอบรมไปโดยลำดับ จิตก็ย่อมทราบและเลือกเฟ้นเฉพาะสิ่งที่ควรยึดควรเกาะ จิตย่อมสร้างสาระอันสำคัญขึ้นมาภายในตัว และ ย่อมทราบสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวไปตามลำดับขั้นภูมิของจิต ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยทราบมาเลย ดังนั้นท่านจึงสอนให้อบรมจิต คือชำระสิ่งที่ไม่มีคุณค่า และ ทำจิตให้อับเฉา ทำจิตให้ชุ่มมัวมัวสุขอยู่กับอารมณ์สกปรกโสภณออกไป เพื่อจิตจะได้รู้แจ้งเห็นจริงขึ้นโดยลำดับ เมื่อสิ่งที่ไม่มีคุณค่าเหล่านั้นค่อยจางไป เพราะการชำระขัดเกลา

ปราชญ์ทั้งหลายท่านถือจิตเป็นสำคัญมาก ในธรรมก็ประกาศไว้ว่า “มโนปุพฺพฺพคฺมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา” ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นประธาน สำเร็จแล้วด้วยใจ คือเรื่องใจเป็นสำคัญในตัวคนตัวสัตว์ ดังเช่น พระอัสสชิ แสดงธรรมแก่พระสารีบุตร เมื่อคราวพระสารีบุตรยังเป็นปริพาชกอยู่ว่า “ธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ เมื่อจะดับก็เพราะดับเหตุก่อน ผลก็ดับไปเอง” ท่านพูดถึง มหาเหตุ มหาเรื่อง หมายถึงใจดวงนี้ ผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดว่องไวอย่างพระสารีบุตร ก็ทราบ “มหาเหตุ” ได้ทันที จับความจริงได้ในขณะนั้น และได้สำเร็จพระโสดาบัน เพราะจับหลักความจริงแห่งธรรมได้อย่างมั่นใจ หายสงสัยในการที่จะเสาะแสวงหาอะไรต่อไปอีก นอกจากจะเสาะแสวงหาครูบาอาจารย์ที่เชี่ยวชาญเพื่อธรรมขั้นสูงขึ้นไป และเพื่อหลัก

อันแน่นหนามันคงยิ่งกว่าที่ได้แล้วนี้ขึ้นไปเท่านั้น เพราะฉะนั้นท่านจึงเรียนถามพระอัสสชิ ว่า “ท่านอยู่สำนักใด ใครเป็นครูเป็นอาจารย์ของท่าน?” เมื่อได้ทราบแล้วก็ชักชวนบริษัทบริวาร ๒๕๐ คน ไปศึกษาอบรมกับพระพุทธเจ้า นี่คือท่านได้หลักใจอันแน่นนอนไว้แล้วในภูมิธรรมเบื้องต้น คือพระโสดาบันเป็นผู้ได้ “อจลศรัทธา” เชื่อหลักและยึดหลักความจริงได้ไม่สงสัย เป็นอจลศรัทธา คือความเชื่อมั่นไม่หวั่นไหวโยกคลอน เมื่อไปถึงพระพุทธเจ้าและได้รับพระเมตตาสั่งสอนจากพระองค์แล้ว บรรดาบริษัทบริวารที่ไปด้วยกัน ๒๕๐ คนนั้น ต่างก็ได้สำเร็จมรรคผลนิพพานไปด้วยกันทั้งหมด

ยังเหลือแต่พระสารีบุตร และพระโมคคัลลาน์ แต่ปรากฏว่า ๗ วันต่อมา พระโมคคัลลาน์ ได้สำเร็จพระอรหัตผล พระสารีบุตร ๑๕ วัน จึงสำเร็จธรรมขั้นสุดท้ายอด เพราะท่านมีนิสัยชอบใคร่ครวญเหตุผล กว่าจะลงกันได้ จึงนานผิดกับเพื่อนฝูงที่ไปด้วยกันอยู่มาก ท่านอบรมธรรมอยู่ในสำนักของพระศาสดาได้ ๑๕ วัน จึงสำเร็จพระอรหัตผลขึ้นมา ด้วยภูมิจิตภูมิธรรมอันลึกซึ้งกว้างขวางมากรองพระศาสดาลงมา ในบรรดาพระสาวกที่มีปัญญามาก ต่อมาก็ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าให้เป็น อัครสาวกเบื้องขวา และเป็นเอตทัคคะทางภูมิปัญญาเฉลียวฉลาดในบรรดาสาวกทั้งหลาย ทราบว่า ฝนตกตลอด ๗ วัน ๗ คืน ท่านยังสามารถนับได้ทุกเม็ดฝน แม้เช่นนั้นยังถูกตำหนิจากพระพุทธเจ้าว่า อย่าว่าเพียง ๗ วันเลย สารีบุตร แม้ฝนตกอยู่ตลอดกาลปี เราตถาคตก็สามารถนับได้ นี่แลระหว่างพระพุทธเจ้ากับพระสารีบุตร แม้เป็นผู้ฉลาดในวงสาวกด้วยกัน เมื่อเทียบกับพระพุทธเจ้าแล้ว จึงผิดกันอยู่มากราวฟ้ากับดิน

การบำเพ็ญของท่านภายใน ๑๕ วัน ได้สำเร็จพระอรหัตผล ก็นับว่ารวดเร็วอยู่มาก ทั้งนี้เพราะท่านเคยบุกเบิกมานานในชาติหนหลัง มาชาตินี้ท่านจึงฆ่ากิเลสวิภูวนลงได้ ไม่หมუნไปสู่ภพนั้นกำเนิดนี้อยู่ไม่หยุดราวกับกังหันในเวลาต้องลม นี่เราพูดส่วนผลที่ท่านได้บำเพ็ญมาหลายภพหลายชาติ จนความสามารถพอตัวแล้ว เพียง ๗ วัน ๑๕ วัน ก็สำเร็จ ดูว่าง่ายนิดเดียว ส่วนเหตุที่ท่านดำเนินมาแต่อดีตชาติ ก็เหมือนกับเราๆ ท่านๆ นี้แล ต้องมียากมีง่ายไปตามแขนงของงาน

แต่การแก้กิเลส ซึ่งเปรียบเหมือนการฉีกหนังฉีกเนื้อในอวัยวะเราออกจากตัวเรานั้น ย่อมเป็นของทำได้ยาก เพราะระหว่างกิเลสกับเราคือใจ และอวัยวะเคยแนบสนิทติดกับเรา ราวกับเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมานานแสนนาน ดังนั้นเมื่อจะฉีกกิเลสก็กลัวเราถูกฉีกเข้าไปด้วย เนื่องจากไม่ทราบว่าจะอะไรเป็นเรา อะไรเป็นกิเลส เพราะคล้ายคลึงกันมากยากแก่การสังเกตสอดรู้ ถ้าไม่ใช้ความพยายามด้วยสติปัญญาจริง ๆ คำว่า “กิเลส” กับเรานั้น อยู่ด้วยกัน กินด้วยกัน นอนด้วยกัน รัก ชัง โกรธ เกลียดด้วยกัน ชี้เกียด อ่อนแอด้วยกัน ชยันในสิ่งไม่เป็นทำด้วยกัน ชอบทำความเสียหายแก่ตนเอง

และคนอื่นอยู่เสมอด้วยกัน ชอบศึกคะนอง ไม่มองดูอายุสังขารของตนด้วยกัน รักสุขเกลียดทุกข์ แต่ชอบทำสิ่งที่จะให้เกิดทุกข์มากกว่าให้เกิดสุขด้วยกัน

เวลาจะทำความดีตามทางของปราชญ์ มักท้อถอยอ่อนแอด้วยกัน มักถือว่าทำยากทำลำบากด้วยกัน มักตำหนิตนว่าบุญน้อยวาสนาอาภัพในเวลาที่ประกอบทางดีด้วยกัน แม้เวลาจนตรอกหาทางแก้ตัวไม่ได้ เพราะถูกบังคับให้สวดมนต์ภาวนาบ้าง ก็ด้อม ๆ มอง ๆ ดูเวลาว่านาฬิกาได้เท่าใด จะได้ออกจากคุกภาวนาเวลาเท่าใดด้วยกัน พอนั่งไปราว ๕ หรือ ๑๐ นาทีชักกระตุกกระตัก อยากรุกจากที่ภาวนา ตามมองดูเข็มนาฬิกาด้วยกัน แล้วพาลโกรธให้นาฬิกาว่ามันตายแล้วหรือไง มองดูเข็มไม่เห็นกระดิกเดินบ้างเลย เรานั่งภาวนา คือนั่งเกือบชั่วโมงแล้ว มองดูเข็มนาฬิกาไม่เห็นเคลื่อนที่คว่ำลงมาทาบทิ้งเสียไม่ดีหรือด้วยกัน

ขณะนั่งภาวนา “พุทโธ ๆ ๆ” ก็ได้สองสามคำ ใจถลาลงไปลงนรกจกเปรตที่ไหนไม่สนใจ มีแต่เพลิดเพลินในมโนภาพ ธรรมารมณ์ต่าง ๆ ไม่มีขอบเขตด้วยกัน พอหลุดออกจากห้องขัง คือ ที่ภาวนา ออกมาก็ทวงหนี้สินจากกรรมด้วยกันว่า “ไอ้โฮ เรานั่งภาวนาแทบตาย เหมือนติดคุกติดตะราง เวลาออกมาแล้วไม่เห็นได้เรื่องราวอะไร ใจก็หาความสงบไม่ได้ ที่นี้เข็ดไม่ทำอีกแล้ว เทียบสนุกใจดีกว่า เหล่านี้ไม่ทราบว่าเป็นเราหรือเป็นกิเลส? เพราะคละเคล้าเป็นอันเดียวกัน ยากแก่การสังเกตอยู่มาก

ความที่กล่าวมา เป็นเรื่องกิเลสกระซิบใจเรา แต่การถือว่ากิเลสเป็นเรา และสิ่งกล่าวตำหนิตัวดีคือธรรมมาโดยตลอดเป็นฝ่ายกิเลส แต่คนเราชอบกล่าว ชอบคิดนึก และชอบทำกันอย่างนี้ ทั้งที่เกลียดกิเลส รักธรรมคือความดีงามทั้งหลาย เมื่อเป็นเช่นนั้น ตัวกิเลสกับตัวเราจึงกลมกลืนเป็นอันเดียวกันอย่างสนิทติดจม

ด้วยเหตุนี้การแก้ การถอดถอนกิเลส การทำลายกิเลส จึงเป็นเหมือนการทำลายตนด้วยในขณะเดียวกัน ใคร ๆ จึงไม่อยากแก้อยากทำลายกิเลส กลัวตัวเองจะถูกทำลายให้ฉิบหายล่มจมไปด้วย จึงอยู่ด้วยกันอย่างสนิทใจยิ่งกว่าการจะคิดแก้และถอดถอนทุกข์ที่ยอมทน คงคิดว่ากิเลสก็ต้องทุกข์ด้วยกับตน ความจริงกิเลสมันไม่ทุกข์ มันไม่ยอมทนทุกข์ มีแต่เราคนเดียวเท่านั้น

ในโลกนี้ไม่ปรากฏว่าใครฉลาดแหลมคมยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า ที่ทรงนำอุบายวิธีมาสั่งสอนโลก ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ปลอมและสิ่งที่จริงออกจากกัน จนกลายเป็นผู้พ้นภัยไปได้โดยสิ้นเชิง ดังพระสาวกอรหันต์ท่านเป็นตัวอย่างอันเลิศ

แม้เช่นนั้นก็ยังยากสำหรับผู้นำธรรมมาปฏิบัติ ไม่ทราบจะแยกแยะอย่างไรถูกอย่างไรผิด สุดท้ายก็มอบอำนาจให้กิเลสทำการแยกแยะให้เสียเอง มันจึงพอใจกว่าวันทั้งเรากว่าวันทั้งกิเลสเข้าเป็นอันเดียวกัน และเป็นตัวประกันความปลอดภัยแก่มัน ไม่ต้อง

ถูกทำลาย เพราะจับเราบังหน้าไว้อย่างมิดชิด สติปัญญาหยังเข้าไปไม่ถึงตัวมัน ถึงแม้คำว่า “เรา” คำว่า “ของเรา” คำว่า “เราไม่มีกำลัง สู้ไม่ไหว” ไปเสียสิ้น

อย่างไรก็ตาม กรุณาจับร่องรอยแห่งธรรมที่ท่านแสดงให้ฟังแล้ว นำไปคลี่คลาย เชือดเฉือนกิเลสด้วยสติปัญญา ศรัทธา ความเพียร แม้การเชือดเฉือนจะถูกกิเลสบ้าง ถูกเราบ้าง ก็ยังดีกว่าถูกกิเลสเชือดเฉือนเราถ่ายเดียว ในขั้นเริ่มแรกการเริ่มฝึกหัดทำสมาธิภาวนาในขั้นต้นนั้น ต้องเป็นงานสำคัญและหนักอยู่บ้าง เนื่องจากเป็นงานไม่เคยทำ และยังไม่รู้จักจิตและอารมณ์ว่าเป็นอย่างไร ทั้งไม่รู้ว่า “จิตสงบ” “จิตรวม” เป็นอย่างไร เป็นเพียงได้ยินพระท่านอธิบายให้ฟัง ส่วนความจริงเรายังไม่เคยทำ ยังไม่เคยพบเห็นผลของการทำสมาธิภาวนา

ประการสำคัญ อย่าตีตนให้เจ็บให้ตายก่อนเป็นไข้ เช่น กลัวจะสู้ไม่ไหว ทนไม่ไหว เป็นต้น ต้องสู้จนได้ ทนจนได้ เพื่อความวิเศษในตัวเรา!

ศาสดาของเรา พระสาวกอรหันต์ที่เป็นสรณะของพวกเรา ท่านเป็นนักสู้ไม่ใช่สักถอย เราผู้เป็นลูกศิษย์ท่าน จึงถอยไม่ได้ จะเสียเกียรติเราที่เป็นลูกศิษย์มีครูสอน และเสียเกียรติศาสดาของเรา ชัยชนะมีได้ด้วยการต่อสู้ กู้อ้อที่เคยแพ้อและเสียเปรียบกิเลสมานาน ชาตินี้ขอแก้มือจนมีชัยชนะ เมื่อถูกกิเลสต่อยล้มหมอน หรือนอนอยู่หัวทางจงกรม รู้สึกตัวตื่นขึ้นมา จงจับอาวุธ คือ สติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ลุกขึ้นต่อสู้ทันทีที่ไม่มีถอย และต่อสู้ไปเรื่อย ๆ ในอิริยาบถทั้งสี่ เพราะกิเลสมันฝังจมอยู่ลึก ถ้าไม่ขุดค้นลงถึงฐานของกิเลสที่ฝังจมอยู่ จะไม่ได้ตัวมันออกมาฆ่าให้สมใจ ที่มันเคยเป็นมหาอำนาจดขี่บังคับเรามานาน

ชาตินี้เราเป็นชาติมนุษย บุรุษหญิงชายเต็มตัว ไม่ต้องกลัวเสียชาติ เพราะการรบบฟันแทงแลกกับกิเลส ความตายในอำนาจของกิเลสกับความตายเหนืออำนาจกิเลส นั้นต่างกันอยู่มาก เราต้องการรบบและตายเหนืออำนาจกิเลส จำต้องทำให้เต็มไม้เต็มมือ อย่าอ่อนข้อรอความตายจากกิเลส ซึ่งเคยมีเคยเป็นมานาน เพราะความกลัวตาย เป็นกลมายาของกิเลส ความขี้เกียจอ่อนแอ เป็นความยอมจำนนต่อกิเลส และเป็นทาสของกิเลส ความเป็นทาสของกิเลส เราเคยเป็นกันมานานไม่ขีดหลายบ้างหรือ ถ้าขีดหลายก็จำต้องขยันหมั่นเพียร และต่อสู้เพื่อเอาตัวรอดเป็น “ยอดคน” คือ “ยอดเรา”

ในธรรมท่านว่า “ทุกขา ชาติ ปุณฺณปุณฺ” การเกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์รำไป นั้นฟังซี! ดีไหม? ความเป็นทุกข์รำไป เพราะความเกิดเป็นต้นเหตุ! ธรรมบทหนึ่ง “ทุกขํ นตฺถิ อชาตสฺส” ทุกข์ไม่มีแก่ผู้ไม่เกิด นั้นฟังให้ถึงใจ ซึ่งเป็นตัวรับทุกข์ทั้งมวล เพราะการเกิด ๆ ตาย ๆ ใจผู้รับทุกข์ในการเกิด จะยังอยากเกิดเพื่อรับทุกข์ต่อไปอีกไหม? เพียง

หลวงตาบ๊วโง่ ๆ เช่ ๆ ยังชักชยะแขงในทุกข์ แม้ไม่ชยะแขงในการเกิดอีก ที่นี้การเกิดอีกกับการต้องรับทุกข์อีกมันแยกกันไม่ออก ถ้าไม่อยากทุกข์อีกก็ต้องกลัวความเกิดอีกจึงจะชอบตามหลักเหตุผล หลวงตาบ๊วจะหาทางออกแบบไหนวิธีใด นุ่มอบให้เป็นการบ้านหลวงตาบ๊วไปทำ ได้ผลอย่างไรให้มารายงานตัวอย่าชักช้า เวลานี้ “กิเลสวิภูวน” กับ “ธรรมวิภูวนะ” กำลังรอฟังความรู้ความเห็นของหลวงตาบ๊วอยู่อย่างกระหายว่าจะเอาอย่างไรก็ดี ถ้าหลวงตาบ๊วไม่ชอบทุกข์แต่ยังชอบการเกิดอีก “กิเลสวิภูวน” ก็คว้ามือหลวงตาบ๊วไปเกิดในสถานที่ “จ้ง ๆ ” คือ จ้งแบบทุกข์อย่างเข้าสอมง และฝังจมเหมือนฝักถืดหนอง จะเข็ดหลาบกับโลกเขาใหม่? ทำไมชอบนัก! เรื่องเกิดนี่!

ถ้าหลวงตาบ๊วเข้าตามตรอกออกตามประตูละก็ แม้จะยังมีกิเลสเต็มหัวใจ ก็ยังพอมีหวัง “ธรรมวิภูวนะ” เมตตามาเยี่ยมบ้าง ไม่หันหลังให้เสียทีเดียว เอ้า! หลวงตาบ๊วรีบไปคิดเป็นการบ้าน อย่าชักช้าเนิ่นนานจะเสียการ เสียข้าวสุกผักต้มชาวบ้านที่เขานำมาบำรุงแต่วันเริ่มบวชเกือบ ๕๐ ปีแล้วนี่ ข้าวของชาวบ้านหมดไปเท่าไร ยังมามัวเพลิดเพลินกับความเกิด และความทุกข์ที่เป็นเงาติดตามความเกิดอยู่ได้หรือ แต่นี้ต่อไปต้องเอาจริงเอาจัง อย่าทำเล่น ๆ เสียตายข้าวสุกชาวบ้านเขา!

พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ” ตนเป็นที่พึ่งของตน ด้วยการกระทำของตัวเอง “ตุมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺปี อุกฺขาตาโร ตถาคตา” ความเพียรเผากิเลสทั้งหลายให้เราร้อน เป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลายทำเอง พระตถาคตทั้งหลายเป็นแต่เพียงผู้ชี้บอกแนวทางเท่านั้น นั้น! ฟังซิ จะมานอนใจเพื่อรับดอกเบ็ยรางวัลอยู่เฉย ๆ ได้หรือ? พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ก็ทรงทำเอาเอง พระสาวกของพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ทำของท่านเอง เมื่อได้รับอุปายแห่งธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้ว

พระองค์ขึ้นแต่เพียงอาวุธให้ต่อสู้ข้าศึกเท่านั้น อาวุธก็หมายถึง “ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา” นี้เอง เป็นเครื่องมือฆ่ากิเลส เป็นคัสตราวุธเพื่อฆ่ากิเลส

การจะนำธรรมเหล่านี้ไปปฏิบัติต่อกิเลสอย่างไรนั้น เป็นอุปายความแบายคายของสติปัญญา กำลังวังชาความสามารถของแต่ละราย ที่จะเข้าสู่สงครามด้วยความอาจหาญชาญชัย ด้วยความเฉลียวฉลาดมากน้อยเพียงไรเป็นเรื่องของเรา ตลอดถึงความแพ้วความชนะ ถ้าเราด้อยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร กิเลสก็ทับถม เราก็แพ้ว ถ้าเรามีความอาจหาญชาญชัย ฉลาดคล่องแคล่วแกลวกกล้าด้วยสติปัญญาแหลมคม ก็สามารถทำลายกองกิเลสอาสวะทั้งหลาย ซึ่งเป็นข้าศึกนั้นให้ราบไปได้ ชัยชนะก็เป็นของเรา เรื่องมีอยู่เท่านี้ แต่ละคน ๆ เป็นเรื่องที่จะช่วยตัวเอง ยิ่งวาระสุดท้ายเราจะหวังพึ่งใครไม่ได้ ต้องพึ่งสติปัญญาของตัวเองโดยเฉพาะ

ญาติมิตรสหาย พ่อแม่ พี่น้อง สามภรรยา ลูกเต้า หลานเหลน แมร์รักสนิทเพียงไรก็รักแต่ทำให้อารมณ์ยุ่งเหยิงวุ่นวาย ก่อความทางเดินของเราให้ขัดข้องยุ่งเหยิงไปเท่านั้น ไม่ใช่จะเป็นเครื่องบุกเบิกเบิกถนนหนทางให้เราได้โดยสุขกายสบายใจที่เรียกว่า “สุคโต” สิ่งที่จะเป็น “สุคโต” ต่อเราโดยเฉพาะนั้นก็คือ ความพากเพียรของเรา ที่หวังพึ่งตนด้วยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร เพื่อให้ได้คุณงามความดีมาบรรจุมไว้ในใจอย่างอบอุ่นเท่าที่จะพาให้เป็น “สุคโต” และกำชัยชนะให้หลุดพ้นจากสิ่งกีดขวางได้ ต้องใช้สติปัญญาให้เต็มภูมิ อย่าประมาทธาตุขันธ์ พระพุทธเจ้าทำไมท่านรู้เท่ากัน

คำว่า “ธาตุ” ของพระพุทธเจ้ากับธาตุของเรา คำว่า “ขันธ์” ของพระพุทธเจ้ากับขันธ์ของพวกเรา เป็นธาตุเป็นขันธ์ประเภทเดียวกัน ความโง่โง่ประเภทเดียวกัน ความยึดถือในธาตุในขันธ์ด้วยอำนาจของกิเลสก็เช่นเดียวกัน สติปัญญาที่จะนำมาใช้เพื่อแยกแยะธาตุขันธ์เหล่านี้ ซึ่งเป็นความผูกพันกับจิตใจ หรือใจไปผูกพันกับสิ่งนั้นแล้วเอาความร้อนมาสู่ตนเอง ก็เหมือนกันกับในครั้งพุทธกาล เราจะแก้ด้วยวิธีใด?

พระพุทธเจ้าท่านแก้ได้ด้วยพระสติปัญญา เราจะเอาอะไรมาแก้ ทำไมพระพุทธเจ้าทรงรู้ได้เห็นได้ แล้วถอดถอนพระองค์ออกมาจากสิ่งทั้งหลาย ซึ่งเป็นภาระอันหนักหน่วงนั้นได้ ขันธ์ของเราหนักมากยิ่งขึ้นกว่าขันธ์ของพระพุทธเจ้าอย่างไรบ้าง มันก็เท่ากัน ทำไมเราจะสลัดตัดทิ้งสิ่งเหล่านี้ด้วยสติปัญญาของเราไม่ได้ เราเป็นศิษย์ “ตถาคต” ผู้ทรงสั่งสอนความเฉลียวฉลาดแหลมคมให้แล้วทุกแง่ทุกมุม เพื่อนำมากำจัดสิ่งที่ป็นข้าศึก ดังที่พระองค์ได้เคยทรงกำจัดมาแล้ว ทำไมเราจะกำจัดไม่ได้

คำว่า “พุทธบริษัท” จะหมายถึงใคร ถ้าไม่หมายถึงเราที่เป็นชาวพุทธ และปฏิบัติตามพระองค์อยู่เวลานี้ ซึ่งเป็นผู้กำลังก้าวเข้าสู่สงครามแห่งกองทุกข์ทั้งหลาย ทั้งกองทุกข์ในธาตุขันธ์ ทั้งกองทุกข์ในจิต ที่เกิดจากกิเลสอันมีอยู่กับเรา ใครจะเป็นผู้รบ ใครจะเป็นผู้รุก ใครจะเป็นฝ่ายแพ่ฝ่ายชนะ ถ้าไม่ใช่เราคนเดียววันนี้ไม่มีใครเป็น

ความแพ่เป็นของดีเมื่อไร เพียงเขาเล่นกีฬากันแพ่ เขายังเสียใจและเสียหน้าเสียตาอับอายขายหน้า เราแพ่กิเลสแพ่มาตั้งกับตั้งกลับ พอรู้จักเพียงสภาวะตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วมารบกับกิเลส ยังจะแพ่กิเลสเสียอีกก็ขายหน้าเราและขายหน้าครูเท่านั้นเอง

พระตถาคตคือผู้แก้แล้วกล้าสามารถ ผู้อาจหาญ ผู้ชนะในสงครามอันใหญ่หลวง ได้แก่ “สงครามแห่งวัฏจักร” ทรงสลัดปิดทิ้ง ทำลายกงจักรแห่ง “วัฏจักร” จนฉิบหายวายปวงไม่มีอะไรเหลือ เหลือแต่ธรรมชาติที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ นี้คือ “ตถาคต” ซึ่งเป็นแม่ทัพของพวกเรา เราซึ่งเป็นทหารเอกแห่งศาสดาผู้ทรงนามว่า “ศาสดาเอก” เราจะ

ดำเนินอย่างไร จึงจะได้ชื่อว่าดำเนินตามร่องรอยแห่งครูเพื่อชัยชนะ ถ้าไม่ดำเนินไปด้วยความขยัน ไม่ดำเนินด้วยสติปัญญา ศรัทธา ความเพียร จะเอาอะไร? เพื่อชัยชนะ! มีสติปัญญานี้เท่านั้น ที่จะสามารถอาจเอื้อมนำชัยชนะมาสู่เราได้ ส่วนความโง่เขลาเบาปัญญา มีมากเท่าใด ก็เป็นกลุ่มของกิเลส ที่จะมารุมจิตใจเราให้เกิดความเดือดร้อนอยู่ตลอดไปและหาทางออกไม่ได้ แพ้ไปตลอดสาย ความแพ้เป็นสิ่งที่น่าอัปยศ ไม่ว่าแพ้ อะไร! ที่นี้เราแพ้กิเลส เราจะมีหนามี่ตามี่ชื่อมีเสียงมาจากไหน กิเลสเป็นสิ่งที่หนามี่ตาดีแล้วหรือ จึงต้องการเป็นบริษัทบริวารของมัน

ธรรม คือความดีเลิศที่มีอยู่ภายในจิตเราดวงนี้ ฉายแสงออกมาไม่ได้เพราะถูกกิเลสปกคลุมจนมืดมิดปิดทวาร นับแต่กิเลสปกครองเรามาเป็นความสุขความเจริญ มากน้อยเพียงใด ผลที่ปรากฏเพราะกิเลสปกครองใจนั้นเป็นอย่างไรบ้าง ที่แสดงให้เห็นอยู่อย่างชัด ๆ ก็มีแต่เรื่องของความโลภ ความโกรธ ความหลง ความรุ่มร้อนภายในใจเท่านั้น ที่เป็นผลแห่งความปกครองของกิเลส

ส่วนธรรมแม้มีมากน้อยที่คุ้มครองจิตใจเรา มีแต่ความสงบเย็นใจไปโดยลำดับ ๆ เราพอจะเห็นได้ชัดว่า คุณธรรมหรือคุณค่าแห่งธรรมกับกิเลสผิดกันมากน้อยเพียงใด เป็นกาลเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่งแล้ว ที่เราจะใคร่ครวญเลือกเฟ้น สิ่งใดที่เห็นว่าเป็นภัยจงพิจารณาให้เห็นว่าเป็นภัยอย่างถึงใจ สิ่งที่เป็นคุณก็ให้ถึงใจด้วยความเห็นคุณ แล้วพยายามบำเพ็ญ พยายามต่อสู้ด้วยสติปัญญาอย่างถึงใจเช่นเดียวกัน เมื่อต่างอันต่างถึงใจกิเลสที่อยู่ในใจจะทนอยู่ไม่ได้ สติปัญญาก็ถึงใจ ความเพียรก็ถึงใจ เมื่อถึงใจย่อมถึงกิเลส ต้นทางที่จะให้ได้ชัยชนะมีอย่างนี้

พระพุทธเจ้าและสาวกก็เหมือนกัน ท่านอยู่ในสกุลใดก็ตาม ตามประวัติ คำว่า “สกุล” สักแต่ว่าเท่านั้น พอก้าวเข้ามาสู่ความเป็น “ศิษย์ตถาคต” แล้ว มีแต่ตั้งหน้าสู้ โดยถ่ายเดียว เอ้า เป็นก็เป็น ตายก็ตาย ไม่หมายป้าช้า ล้มลงที่ไหนเป็นป้าช้าที่นั่น ก่อนที่จะล้มเป็นป้าช้า ก็ขอให้ได้ชัยชนะในสงครามระหว่างกิเลสกับธรรมเสียก่อน ท่านจึงครองมหาสมบัติภายในใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงหวังอย่างยิ่งของพระสาวก ฉะนั้นท่านจึงได้เป็น “สงฆ์ ธรรม์ คัจฉามิ” ของพวกเรา ด้วยการต่อสู้เพื่อชัยชนะอย่างไม่หมายป้าช้า นี่คือนำทางเดินเพื่อชัยชนะของผู้จะไม่มาก่อนอกพอกชาติ ก่อความทุกข์ความทรมานให้แก่ตัวต่อไปอีกตลอดกาล

ต้องเป็นผู้เห็นภัย ต้องเป็นผู้มีสติตั้งระมัดระวังรักษาจิตใจของตนเสมอ อย่าให้สิ่งชั่วหมองเข้ามาเกี่ยวข้องกับพัวพัน เพราะเป็นของไม่ดีมาแต่ไหนแต่ไร เราก็พอทราบแล้วอย่างประจักษ์ใจ

การแก้จิตใจให้หลุดพ้นไปโดยลำดับนั้น คือการสร้างคุณสมบัติของใจขึ้นให้เด่นภายในใจตนเอง กระทั่งเด่นขึ้นอย่างเต็มที่ สิ่งใดที่เป็นสมมุติที่เคยซึมซาบอยู่ภายในใจก็หมดไป เหลือแต่ความบริสุทธิ์ล้วน ๆ นี่แหละคือชัยชนะอย่างเต็มที่ในศาสนา ตถาคตของเราก็เป็นผู้ได้ชัยชนะมาแล้ว สาวกอรหัตตอรหันต์ทั้งหลายได้ชัยชนะมาแล้วด้วยวิธีการอันใด ก็ได้науวิธีการอันนั้นมาสอนพวกเรา ให้ได้อ่านได้ยินได้ฟัง ได้ปฏิบัติตามอยู่ขณะนี้ ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนาและสาวกท่านดำเนินอยู่แล้ว ทำไมจะแก้กิเลสไม่ได้!

มีอยู่อย่างหนึ่ง คือให้หนูกำลังเข้าไปเรื่อย ๆ ส่วนที่แก้ได้แล้วเราทราบชัด ๆ ที่ยังไม่ได้ก็จะต้องได้ด้วยวิธีการที่เราเคยแก้มานี้ ไม่มีวิธีการอื่นใดที่จะแก้กิเลสได้ นอกจากวิธีการที่เคยดำเนินมานี้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้องแล้วเท่านั้น จะแก้กิเลสได้ตั้งแต่ต้นจนอวสาน ไม่มีกิเลสเหลืออยู่ภายในใจเลย

แดนนิพพานนั้นกังวลอยู่ในความรู้ของเราทุกรูปทุกนาม แทรกซ้อนอยู่กับกิเลสนั่นเอง ไม่อยู่ที่ไหน เป็นแต่เพียงว่ากิเลสนั้นออกหน้า ต่อไปกิเลสก็ล่าหลังถ้าสติปัญญาทัน ล่าหลังแล้วก็สลายฉิบหายวายปวงไปหมด

ป่าช้าของกิเลส คือที่ไหน ที่เผาศพกิเลส คืออะไร เครื่องเผาศพของกิเลส คืออะไร ก็คือ สติปัญญา ศรัทธา ความเพียร ป่าช้าของกิเลสอยู่ที่ไหน กิเลสมันเกิดอยู่ที่ไหนป่าช้าของมันก็อยู่ที่นั่น คืออยู่ที่ใจ เผากันที่ใจนั่นแหละ ฉิบหายไปที่ใจ ฉิบหายไปด้วยปัญญา “ตปธรรม” นี้แหละคือไฟเผากิเลส ตป คือ ความรู้ร้อน ร้อนกิเลสเผากิเลสรู้ร้อนจนตายไป นี้แหละที่ว่า “พระนิพพานกังวลอยู่ในจิตใจของเราทุกคน” เป็นแต่เรายังไม่ได้เปิดความกังวลนั้นออกจากสิ่งที่ปกปิดอย่างเต็มที่เต็มฐาน ความกังวลจึงแสดงตัวออกมาไม่ได้เต็มที่เต็มฐาน

ความกังวลของจิตที่บริสุทธิ์ แห่ง “สุปปาติเสสนิพพาน” นี้ กังวานทั่วแดนโลกธาตุ หาทที่กำหนดกฎเกณฑ์ หาขอบเขตบริเวณมิได้ เพราะไม่มีสมมุติอันใดที่จะมากีดกันธรรมชาตินี้ ท่านจึงว่า “ธรรมเหนือโลก” เหนือขอบเหนือเขตของสมมุติใด ๆ ทั้งสิ้น คือใจที่บริสุทธิ์นี้แล

จากนั้นก็กลายเป็น “ธรรมที่บริสุทธิ์” ขึ้นมา จะพูดว่า “ธรรมที่บริสุทธิ์” ก็ได้ “ใจที่บริสุทธิ์” ก็ได้ไม่มีอะไรแย้งกัน สิ่งที่มาแย้งกันก็ได้แก่สมมุติ ได้แก้กิเลสเท่านั้นที่มาแย้ง มากลบบมาลบหรือมาเป็นขาคีกัน เมื่อขาคีหมดแล้วก็ไม่มีอะไรแย้ง จะว่าอะไรก็ได้ ไม่ว่าจะไม่เป็นปัญหา อยู่อย่างอิสระอย่างสบาย ไม่มีเรื่องมีราว นี้แหละท่านเรียกว่า “มหาสมบัติ”

นิพพานสมบัติกับมหาสมบัติก็อันเดียวกัน จงพยายามขุดค้นขึ้นมาให้ได้ มีอยู่
กับธรรมชาติที่รู้ๆ ด้วยกันทุกคน สิ่งที่ปกปิดกำบังนี้เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ด้วยความ
พากเพียรตามหลักธรรมที่ท่านสอนไว้ จงนำไปพิจารณาแล้วพิตตัวเข้าโดยลำดับ
สิ่งที่เรามุ่งหวังมาเป็นเวลานาน จะปรากฏขึ้นในจุดแห่งความรู้นี้แห่งเดียวเท่านั้น ไม่มีที่
อื่นใดเป็นที่แสดงออกแห่งความบริสุทธิ์หรือธรรมบริสุทธิ์

จึงขอยุติการแสดงเพียงเท่านี้